

De doorgaande lijn van naar begrijpend lezen

Schoolteams die werk willen maken van de ontwikkeling van leesbegrip in een doorgaande lijn en die bovendien de resultaten van begrijpend lezen willen optimaliseren, geven alle aandacht aan het hardop denkend voorlezen en het begrijpend luisteren in de onderbouw. Daar wordt de basis gelegd. In de *Werkmap Begrijpend luisteren en woordenschat* worden theorie en praktijk van het hardop denkend voorlezen verder uitgewerkt.

TEKST AAFKE BOUWMAN. KARIN VAN DE MORTEL

Werkmap Begrijpend luisteren en woordenschat beschrijft op welke manier jonge kinderen worden gestimuleerd om over de inhoud van een tekst te denken. Door het leren denken over de tekst ontstaat begrip en betekenisverlening. De rol van de pedagogisch medewerker of leerkracht is hierbij cruciaal. Kinderen ontwikkelen hun tekstbegrip in interactie met de volwassene (en met elkaar). De uitgangspunten van het begrijpend luisteren staan in de werkmap praktisch uitgewerkt.

Leren benoemen

Voorlezen en interactief voorlezen worden in de onderbouw en bij peuters en kleuters veel toegepast. Voor het begrijpend (leren) luisteren is een andere leerkrachtactiviteit van belang die te weinig wordt benut: het hardop denkend voorlezen. Er is een verschil tussen hardop denkend voorlezen, interactief voorlezen en 'gewoon' voorlezen. Tijdens het hardop denkend voorlezen onderbreekt de leerkracht het lezen af en toe door het denken hardop te demonstreren (mondeling). Zo laat de leerkracht of pedagogisch medewerker zien op welke manier hij het denken over de tekst stuurt en op welke manier hij betekenis verleent aan een tekst. Bij interactief voorlezen geven leerkracht en leerlingen samen betekenis aan de tekst.

Wanneer leerlingen via hardop denkend voorlezen leren hoe ze een tekst kunnen begrijpen, profiteren ze ervan als hun leerkracht eerst voordent. Ook kennis en woordenschat worden aangereikt en uitgebreid. Tekstbegrip ontwikkelt zich niet door alleen te luisteren, maar

begrijpend luisteren

Aanbevelingen vanuit de Werkmap Begrijpend luisteren en woordenschat

juist ook door met anderen over de tekst te praten of erover te tekenen. Wat de aanpak van hardop denkend voorlezen zo krachtig maakt, is dat je eerst kennis aanbrengt die er daarna uitgehaald kan worden. Wat er namelijk niet inzit, komt er ook niet uit. Begrijpen, verschijnselen en ideeën moeten eerst woorden krijgen, anders kunnen leerlingen niets benoemen. Onderbouwleerkrachten die deze vormen van voorlezen kunnen onderscheiden en toepassen, optimaliseren de ontwikkeling van het leesbegrip.

Maak het verschil

Leesstrategieën, zoals verbinden en visualiseren, die leerlingen (methodisch) toepassend leren gebruiken tijdens het lezen van teksten vanaf groep 4, moeten ook ingezet worden door leerkrachten tijdens het voorlezen

van teksten in de onderbouw. Deze aanpak stimuleert de ontwikkeling van het leesbegrip. Verderop in hun schoolcarrière, wanneer ze zelf teksten lezen, profiteren leerlingen aanzienlijk van deze basis. Het is een misvatting om te denken dat begrijpend leesonderwijs vanaf groep 4 start; begrijpend lezen wordt voorbereid door begrijpend luisteren in de onderbouw. Dit is een belangrijk aspect van de doorgaande lijn in visie en aanpak van de ontwikkeling van leesbegrip. Hier kan een schoolteam door gerichte afstemming echt een verschil maken.

Informatieve teksten

Slechts een minimaal deel van de voorleestijd wordt besteed aan het informatieve (authentieke) tekstniveau. Denk bijvoorbeeld aan advertenties, uitnodigingen, >

**Bezoek CPS op de NOT 2015
bij stand D.040 in hal 9**

**Op de beurs kunt u de Werkmap
met 10 euro korting aanschaffen!**

**Bekijk daar ook de twee
korte video's over
de werkmap die theorie en
praktijk van begrijpend
luisteren in beeld brengen.**

**De auteurs van CPS-publicaties
kunt u op de stand ontmoeten.**

**En profiteer van de overige
beursaanbiedingen op CPS
publicaties.**

Maak samen werk van de doorgaande lijn begrijpend luisteren naar begrijpend lezen. Werk in de onderbouw aan:

- het voorlezen van verschillende (authentieke) tekstgenres. Juist ook in de onderbouw
- het onderscheid tussen voorlezen, interactief voorlezen en hardop denkend voorlezen
- het vormen van teksten en van wat illustraties voor tekst betekenen
- het bespreken van eenvoudige tekstenkenmerken
- het afstemmen van de basale doorgaande lijn als het gaat om het toepassen van leesstrategieën
- het onderkennen van het belang van woordenschat en achtergrondkennis passend bij de thema's die aan de orde komen



tenboeken in aanraking. Terwijl juist de informatieve contextrijke tekst bijdraagt aan de vergroting van de achtergrondkennis en de woordenschat. Grafisch vormgegeven illustraties worden begrepen als ze worden toegelicht en hun betekenis voor de ondersteuning van de tekst wordt besproken.

Onmisbare vaardigheden

Door te luisteren en te lezen ontmoeten leerlingen de wereld. Ze luisteren

> aankondigingen, folders, catalogi en geboortekaartjes. De aanname is dat jonge kinderen liever luisteren naar fictieve verhalen over bijvoorbeeld dieren die kunnen praten en kleren dragen dan naar een informatieve tekst over de leefgewoontes van dieren. Die veronderstelling blijkt niet juist. Jonge leerlingen komen te weinig met andere tekstgenres dan pre-

naar en lezen teksten om informatie te verwerven, om te leren, om te ontspannen en om te genieten. Luisteren, lezen en begrijpen wat je hoort en leest zijn onmisbare vaardigheden om mee te kunnen doen in de maatschappij. Begrijpend luisteren in de onderbouw draagt bij aan de ontwikkeling van leerlingen tot vloeiende, gemotiveerde en zelfstandige lezers.

Verskil tussen hardop denkend voorlezen en interactief voorlezen (uit: KRRRR...OKODILI!, van Catherine Rayner)

HARDOP DENKEND VOORLEZEN	INTERACTIEF VOORLEZEN
<p>U leest: Ha, dat kan leuk worden, denkt Krokodil.</p> <p>U zegt: Ik denk dan, wát gaat er nu zo leuk worden? Zou Krokodil écht denken dat hij spetterend, spatterend en stampend vriendjes kan worden met de nijlpaarden? Wie denkt dat ook? Wie denkt ook dat hij vriendjes wil worden met de nijlpaarden? Steek je hand eens op... We gaan eens lezen op de volgende bladzijde hoe of het verder gaat....</p>	<p>U leest: Ha, dat kan leuk worden, denkt Krokodil.</p> <p>U zegt: Wat gaat er nu zo leuk worden? Wie weet dat? Wie kan er bedenken wat er leuk gaat worden voor Krokodil?</p>

Lees meer over de Werkmap Begrijpend luisteren en woordenschat op de pagina hiernaast.

Verrijk jouw onderwijs met deze uitgaven



Werkmap Begrijpend luisteren en woordenschat

De praktijk van begrijpend luisteren met het jonge kind

De leesontwikkeling begint bij het begrijpend luisteren. Voorlezen vinden jonge kinderen fijn en het is nuttig. Bijna ongemerkt doen de kinderen kennis van de wereld op, verbeteren ze hun taalgebruik en vergroten ze hun woordenschat. In deze werkmap vind je theoretische informatie over begrijpend luisteren. In deel 2 wordt een format geïntroduceerd en toegelicht aan de hand waarvan je activiteiten kunt ontwikkelen. In deel 3 vind je 38 'zo-kan-het' activiteiten voor peutercentra en groep 1 t/m 3. De activiteiten zijn opgezet aan de hand van teksten (prentenboeken, informatieve boeken, gedichten en verhalen) en daarbij geformuleerde leerdoelen. Er wordt gebruik gemaakt van klassieke kinderboeken als *De Gruffalo*, *Pluk van de Petteflet* en recente zoals *Boer Boris gaat naar zee*.

Prijs € 97,50 Bestelnummer 32388 Sector: peutercentra en po



Verdiepend lezen

Leerlingen begeleiden bij het begrijpend lezen van complexe teksten

Alle leerlingen zouden complexe teksten moeten lezen, want daarmee verbetert hun leesvaardigheid en zijn ze in staat dat wat ze leren van de tekst, daadwerkelijk te gebruiken. Maar wat zijn complexe teksten en hoe begeleiden leraren leerlingen goed bij het lezen van deze teksten? Deze stevige, theoretisch onderbouwde publicatie bevat vele voorbeelden uit de praktijk.

Prijs: € 36,90

Bestelnummer: 32378

Sector: po en vo



Lezen... denken... begrijpen!

Handboek begrijpend lezen in het basisonderwijs

Het succesvolle handboek voor het begrijpend leesonderwijs is geactualiseerd. Onderwerpen die aan de orde komen, zijn begrijpend lezen in het curriculum, strategieën, instructie en monitoring. In deze uitgave is de beschrijving van toetsmaterialen geactualiseerd en een groepsoverzicht toegevoegd. Het groepsplan en de toetskalender zijn bijgesteld en het leesbeleidsplan is toegevoegd in het kader van implementatie en borging.

Prijs € 31,90

Bestelnummer: 32310

Sector: po



Differentiëren is te leren!

Omgaan met verschillen in het basisonderwijs

Dit basisboek maakt duidelijk dat differentiëren écht mogelijk is. Stap voor stap laten de auteurs zien hoe leerkrachten de groep en hun onderwijs zo organiseren dat alle leerlingen tot hun recht komen. Differentiëren in de instructie komt uitgebreid aan de orde en verder het differentiëren in doelen, tijd en leerstof. Speciale aandacht is er voor de groepen 1 en 2 en combinatieklassen en voor schoolbreed differentiatiebeleid.

Prijs: € 29,90

Bestelnummer: 32375

Sector: po

Differentiëren is te leren! is er ook speciaal voor het voortgezet onderwijs!

Ga voor meer informatie en bestellen naar
www.cps.nl/uitgeverij

 **CPS**
Onderwijsontwikkeling en advies